

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ได้ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาหลักสูตรและปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ที่เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยบูรณาการการเรียนรู้ให้หลากหลายทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และนันทนาการที่ครอบคลุมทั้งศิลปะ ดนตรี กีฬา วัฒนธรรม ศาสนา ประชาธิปไตย ความเป็นไทย และเรื่องอาเซียนศึกษา ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในห้องเรียนและการเรียนรู้นอกห้องเรียน และสร้างนิสัยใฝ่รู้มีทักษะในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าและรับฟังความเห็นของผู้อื่น และการต่อยอดสู่ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดทั้งการจัดกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสาธารณะประโยชน์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555, เว็บไซต์) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 2)

จากการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และแนวทางการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 2-3) พบว่ามีความชัดเจน เกี่ยวกับเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตลอดจนกระบวนการ นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ในแต่ละระดับ นอกจากนี้ยังได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี ไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียน ได้ตามความพร้อมและจุดเน้นอีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้ เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาใช้เป็นกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ ตามความต้องการของท้องถิ่น เพื่อ

พัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2545 มุ่งใช้การศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ การเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขโดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการศึกษตลอดชีวิต โดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 5-6) ซึ่งใน มาตรา 27 วรรค 2 ได้กล่าวว่า “ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตาม วัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนสังคมและประเทศชาติ ” สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้เปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักการศึกษา ตลอดจนบุคคลในอาชีพต่าง ๆ เสนอแนวทางการคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง มีความรู้สึกรู้เข้าใจกับท้องถิ่น ตลอดจนมีความเข้าใจรู้ทันสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม ภายนอก ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนได้พัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ซึ่งแนวคิดทางการศึกษาดังกล่าวจะกระทำได้โดยเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นหรือผู้รู้ในท้องถิ่นร่วมกำหนด หลักสูตร ร่วมทำงานถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สถานศึกษาและผู้เรียนในท้องถิ่นนั้น

จากเหตุผลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่นเพราะในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกันออกไป เช่น สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีต่าง ๆ มากมาย ดังนั้น การพัฒนา

หลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นจึงต้องจัดทำทั้งระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและในระดับโรงเรียน

ในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษาการแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่างๆช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 220) เนื่องจากปัจจุบันนี้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตได้ก้าวเข้ามามีบทบาททางการศึกษามากยิ่งขึ้น ทั้งในการเรียนรู้แก่ผู้สอนและผู้เรียน เพื่อใช้ในการสืบค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีความหลากหลาย และยังมีความสะดวกรวดเร็วเมื่อเทียบกับการค้นหาข้อมูลในรูปแบบหนังสือหรือรูปแบบอื่นๆ การแสวงหาข้อมูลในการเรียน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับทางการศึกษา เรียนรู้ ซึ่งข้อมูลที่ทำกรเผยแพร่ส่วนมากจะเป็นภาษาอังกฤษที่ถือเป็นภาษาสากลที่เป็นที่ยอมรับทั่วโลก ความสามารถในการสืบค้นหาข้อมูลจึงควรมีความสอดคล้องกับความรู้ด้านภาษาอังกฤษอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ภาษาอังกฤษจัดได้ว่าเป็นภาษาที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นภาษาที่ประชากรของโลกใช้ติดต่อสื่อสารทั้งในด้าน การเมือง สังคม เศรษฐกิจ และวงการศึกษ โดยเฉพาอย่างยิ่งการเตรียมรับเข้าสู่ประเทศสมาคมอาเซียนมีข้อตกลงร่วมกันในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารและในสังคม ข้อมูลและความรู้ต่างๆ มักได้รับการถ่ายทอดเป็นภาษาอังกฤษแทบทั้งสิ้น การเรียนรู้ภาษาอังกฤษจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทราบความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ในโลก สามารถศึกษาหาความรู้ และเข้าถึงวิทยาการต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางรวดเร็ว ในแง่ของการศึกษาอาจกล่าวได้ว่า การขาดความรู้ความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษเป็นอุปสรรคสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับผู้ที่ประสงค์จะศึกษาต่อในระดับสูง ภาษาอังกฤษจึงได้รับการกำหนดให้เรียนในทุกช่วงชั้น โดยสถานศึกษาสามารถจัดเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียน และจัดเป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมที่มีความลึกและเข้มข้น หรือรายวิชาใหม่ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคลตั้งแต่ช่วงชั้นที่สองขึ้นไป (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 1)

ถึงแม้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะเปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถที่จะพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นได้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษายังมีน้อยมากและยังไม่ชัดเจน ดังจะเห็นได้จากรายงานการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลางตอนใต้ มีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา คือ สถานศึกษาควรเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นให้ชัดเจน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากลางตอนใต้, 2554, เว็บไซต์) สอดคล้องกับรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาที่ได้ประเมิน โรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง เมื่อปี พุทธศักราช 2549 พบว่า จุดที่โรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง ควรพัฒนาคือ การนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2556, เว็บไซต์) จึงเห็นได้ว่า สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นยังมีการพัฒนาที่ไม่ชัดเจน และโรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง ยังไม่ได้เริ่มการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นวิชาภาษาอังกฤษ

การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นนั้น จำเป็นต้องระบุถึงรายละเอียดของข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งเนื้อหาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ในด้านต่างๆ เช่น สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ประวัติความเป็นมาสภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา และอื่นๆ ซึ่งจะต้องทำการศึกษาเนื้อหาให้ครบทุกด้าน และตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน เพียงพอที่จะนำมาจัดทำสาระการเรียนรู้ โดยในสภาพจริงของการดำเนินงานในโรงเรียนค่อนข้างที่จะเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะควรทำการศึกษาวิจัยหาความน่าเชื่อถือก่อน นับว่าเป็นปัญหาและต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนาน จากการศึกษาได้เข้ามาศึกษาสาขาวิชาการจัดการเรียนรู้ ทำให้มองเห็นว่า การใช้กระบวนการออกแบบย้อนกลับ เป็น การนำเสนอหลักการออกแบบสาระการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายในการออกแบบหลักสูตร โดยใช้กระบวนการสำคัญอย่างมีขั้นตอนเพื่อความสำเร็จและคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด รวมทั้งสามารถวัดผลประเมินผลผู้เรียน โดยดูจากร่องรอยและหลักฐานที่แสดงเพื่อนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียน ครูจะเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนได้ง่าย สะดวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีกระบวนการออกแบบที่เริ่มจากเป้าหมายการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ จากนั้นจึงออกแบบหลักสูตรและแผนการเรียนการสอน พร้อมกับคิดวางแผนการประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ หากผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จะต้องมีหลักฐานอะไรจึงถือว่าผู้เรียนเกิดความเข้าใจในระดับที่พึงประสงค์ และเมื่อมีความเข้าใจ ในเรื่องเป้าหมายและหลักฐานแล้ว จึงออกแบบการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการ

จัดโอกาสให้ผู้เรียน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ซึ่งเป็นเสมือนวัตถุดิบที่นำไปสู่กระบวนการสร้างความรู้ (กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา, 2553, หน้า 54)

หลักการการออกแบบย้อนกลับมีความสอดคล้องทางด้านองค์ประกอบกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทิศนา แจมมณี (2553, หน้า 265) และสุวิทย์ มูลคำ (2545, หน้า 135) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมี 5 องค์ประกอบ คือ การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการพึ่งพากัน โดยถือว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกันและต้องพึ่งพากันเพื่อความสำเร็จร่วมกัน การเรียนรู้ที่ดีต้องอาศัยการหันหน้าเข้าหากัน มีปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อมูลและการเรียนรู้ต่างๆ การเรียนรู้ร่วมกันต้องอาศัยทักษะทางสังคม โดยเฉพาะทักษะการทำงานร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกันควรมีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มที่ใช้ในการทำงานและการเรียนรู้ร่วมกันจะต้องมีผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่สามารถตรวจสอบและวัดผลประเมินได้ หากผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้แบบร่วมมือกัน ในที่นี้จะเห็นว่าวิธีการออกแบบย้อนกลับนั้นทางด้านการดำเนินการนั้นต้องอาศัยแนวการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพการดำเนินงานและนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนแบบร่วมมือดังกล่าว

จากหลักการและเหตุผลตลอดจนปัญหาและการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เป็นท้องถิ่นและการนำหลักวิธีการออกแบบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นโดยกระบวนการออกแบบย้อนกลับที่มีเป้าหมายในการออกแบบหลักสูตรโดยใช้กระบวนการ 3 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 บอกลักษณะผลลัพธ์ที่ต้องการ (Desired results) เป็นการระบุเป้าหมายหลักของการเรียนรู้ (Identify desired goals) ขั้นตอนที่ 2 กำหนดหลักฐานการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Evidence of learning) โดยวิธีการวัดและประเมินผล (Determine acceptable evidence) ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้และการเรียนการสอน (Design learning experiences and instruction) เพื่อความสำเร็จและคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด อีกทั้งสามารถวัดประเมินผลผู้เรียนโดยดูจากร่องรอยและหลักฐานแสดงเพื่อนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียน ครูจะเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนได้ง่ายสะดวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำวิธีการออกแบบย้อนกลับมาเป็นวิธีการและแนวทางในการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและออกแบบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและตอบสนองเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจที่คงทนเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นที่อยู่รอบข้าง ตลอดจนสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่อยู่อาศัย มีความสามารถในการนำเสนอข้อมูล ตลอดจนมี

ทักษะในการสื่อสาร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการออกแบบย้อนกลับ

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยนี้ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ วิธีการและขั้นตอนการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดเป้าหมายนโยบายหรือแผนปฏิบัติการในการบริหารงานของผู้บริหารหรือการสอนของครู ส่งผลให้การนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ไปใช้กับนักเรียน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่คงทนและยั่งยืน สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานและผลการเรียนรู้ที่กำหนด อีกทั้งเผยแพร่เป็นแบบอย่างและประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ในระดับชั้นเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการออกแบบย้อนกลับตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยได้ ดังนี้

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ใช้กระบวนการหลายขั้นตอนแต่ละขั้นตอนใช้แหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ดังนี้

1.1 ชั้นวิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่น แหล่งข้อมูลได้แก่

1.1.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง ปีการศึกษา 2557 จำนวน 8 คน

1.1.2 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง ปีการศึกษา 2557 จำนวน 8 คน

1.1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง ปีการศึกษา 2557 จำนวน 7 คน

1.1.4 ผู้นำท้องถิ่น จำนวน 2 คน

1.2 ชั้นวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูฝ่ายวิชาการและผู้วิจัย

1.3 ขั้นตอนแบบสำรวจการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการออกแบบย้อนกลับ แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น จำนวน 5 คน

1.4 ขั้นพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและเอกสารประกอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านหลักสูตรการสอนด้านการวัดผลประเมินผลและด้านสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 5 คน

1.5 ขั้นทดลองใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและประเมินผล แหล่งข้อมูล ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 12 คน

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการในปีการศึกษา 2557 ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2557 ถึง มีนาคม พ.ศ. 2558 โดยใช้เวลาในการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2557 ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2557 ตรวจสอบหาคุณภาพสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในเดือน มกราคม พ.ศ. 2558 และนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปทดลองใช้ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ถึง มีนาคม พ.ศ. 2558

3. สาระการเรียนรู้

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เนื้อหาที่พัฒนาขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกำหนดเนื้อหาเป็นเรื่องของจังหวัดอ่างทองใช้เนื้อหาด้านภาษาอังกฤษเป็นคำศัพท์ที่มีความยากง่ายอยู่ในระดับชั้นประถมและคำศัพท์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป สถานที่ที่น่าสนใจ ศิลปหัตถกรรม และบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ชาติไทยของจังหวัดอ่างทอง

4. ตัวแปรที่ศึกษา

เนื่องจากการวิจัยเพื่อพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทั้งหมด 5 ขั้นตอน บางขั้นตอนมีตัวแปรที่จำเป็นต้องศึกษา ดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่น ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความต้องการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

4.2 วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ตัวแปรที่ศึกษา ความเกี่ยวข้องระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตรแกนกลางของโรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทองกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

4.3 การออกแบบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการออกแบบย้อนกลับ มีการใช้ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความเหมาะสมของโครงสร้างของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

4.4 พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและเอกสารประกอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ตัวแปรที่ศึกษา คือ

4.4.1 ความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

4.4.2 ความเหมาะสมของเอกสารประกอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

4.5 ทดลองใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและประเมินผล ตัวแปรที่ศึกษา คือ

4.5.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

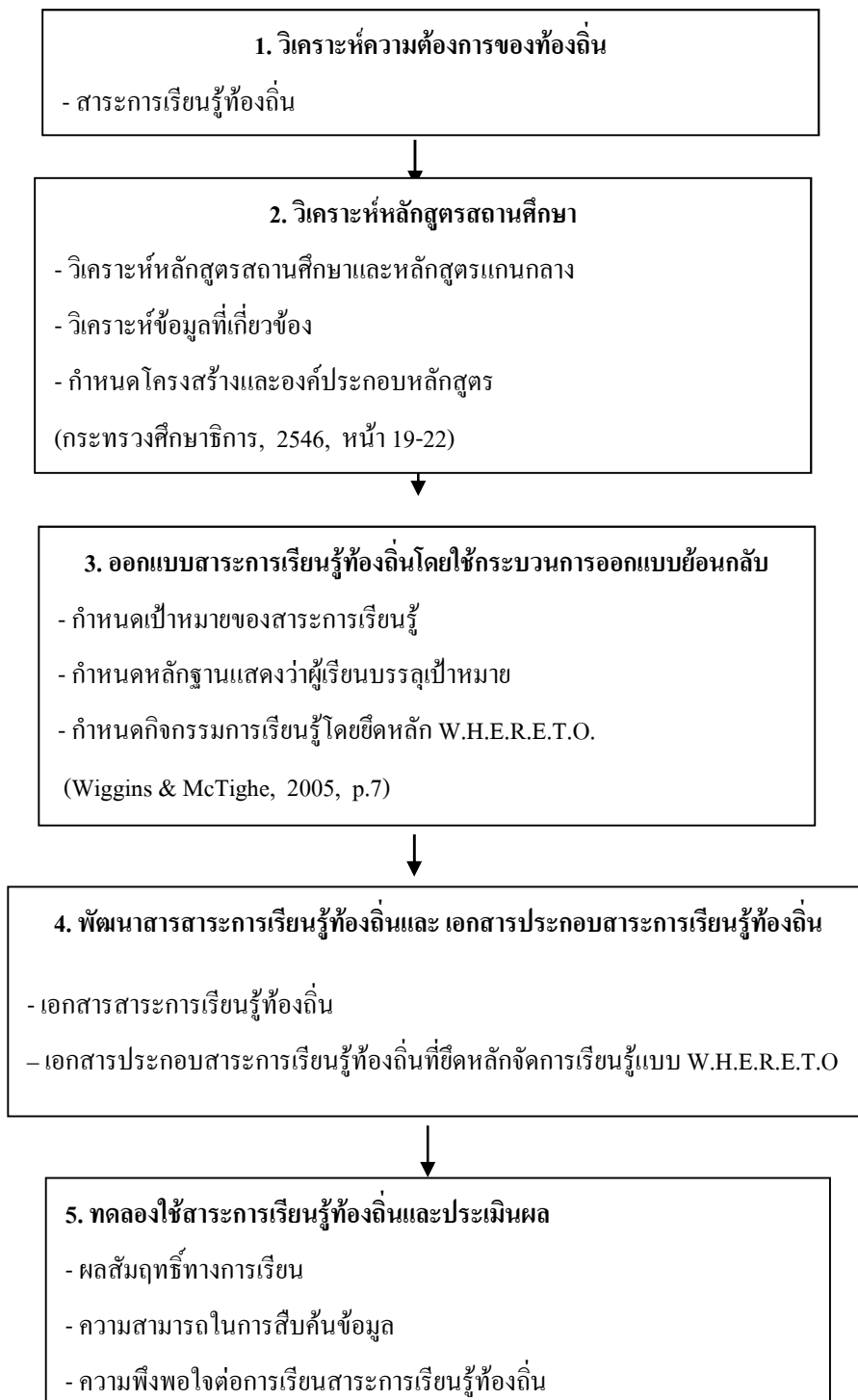
4.5.2 ความสามารถในการสืบค้นข้อมูล

4.5.3 ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย เกี่ยวกับการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกระบวนการออกแบบย้อนกลับ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของนักวิชาการและนักพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 14); ไทเลอร์ (Tyler, 1950, p.1) ทาบา (Taba, 1962, p.124); นิคม ชมพูหลวง (2546, หน้า 111-113) และวิกกินส์และแม็คไทเกะ (Wiggins & McTighe, 2005, p.375) จากรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ได้ศึกษา มีรายละเอียดที่คล้ายคลึงกัน ตลอดจนการออกแบบหลักสูตรแบบย้อนกลับ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เป็นท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีกระบวนการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น 5 ขั้นตอน ดังภาพประกอบ 1

กรอบแนวคิดในการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง การออกแบบหลักสูตรที่มีรายละเอียดของข้อมูลสารสนเทศ และเนื้อหาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับบริบทโดยรวมของท้องถิ่น และสภาพปัญหาที่ควรถ่ายทอดพัฒนาในชุมชนและสังคม ที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเพื่อจะนำไปใช้จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งในงานวิจัยนี้ ได้แก่ เนื้อหา เรื่องราวของจังหวัดอ่างทองในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง ที่ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา เวลาเรียน แนวการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แนวทางการวัดผลและประเมินผลตามขั้นตอนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่น ขั้นที่ 2 วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ขั้นที่ 3 ออกแบบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการออกแบบย้อนกลับ ขั้นที่ 4 พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและเอกสารประกอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และขั้นที่ 5 ทดลองใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและประเมินผล

2. กระบวนการออกแบบย้อนกลับ หมายถึง การออกแบบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและการจัดการการเรียนรู้ ซึ่งมี 3 ขั้น ได้แก่ 1) กำหนดเป้าหมาย 2) กำหนดหลักฐานแสดงถึงการบรรลุเป้าหมาย และ 3) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักฐานแสดงว่าผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย และใช้หลัก W.H.E.R.E.T.O ดังนี้ 1) W คือเป้าหมายและทิศทางของหน่วยการเรียนรู้ไปทางใดจบแล้วผู้เรียนจะเข้าใจเรื่องอะไรต้องมีความรู้ความสามารถอย่างไร 2) H คือตรงผู้เรียนไว้ให้ได้ด้วยกิจกรรมที่ดึงดูดและท้าทายโดยหาวิธีจูงใจผู้เรียน 3) E คือกระตุ้นให้เกิดประสบการณ์และสร้างองค์ความรู้ 4) R คือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบและทบทวนความเข้าใจและตรวจทานชิ้นงานของตนเอง 5) E คือ ผู้เรียนได้ประเมินผลและประยุกต์ใช้ผลงานของตนเอง 6) T คือ จัดการเรียนรู้สนองความสนใจ ความต้องการความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน 7) O คือ จัดชั้นเรียนอย่างเหมาะสมสอดคล้องกิจกรรม

3. เอกสารสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง เอกสารข้อกำหนดที่เกี่ยวกับมวลประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้กระบวนการย้อนกลับสำหรับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง ประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมาย คำอธิบายรายวิชา หลักฐานร่องรอย วิธีวัดผลประเมินผล แนวการจัดการกิจกรรม โครงสร้างสาระการเรียนรู้ อัตราเวลาเรียนและสื่อการเรียนการสอน

4. เอกสารประกอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับประกอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการย้อนกลับและการเรียนรู้แบบ

ร่วมมือ วิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Amazing Angthong สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้

5. ผลการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง ผลที่เกิดจากการนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยพิจารณาจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการสืบค้นข้อมูลและความพึงพอใจต่อการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ใน 3 ด้าน ต่อไปนี้

5.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการวัดความสามารถในการฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาอังกฤษเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและการวัดด้านความรู้จากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70

5.2 ความสามารถในการสืบค้นข้อมูล หมายถึง คะแนนที่ได้จากการวัดความสามารถในการค้นหาข้อมูลหรือสารสนเทศ โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการสืบค้นข้อมูลจากเนื้อหาในสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Rubric) โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

5.3 ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง ระดับคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้สึก ความคิดเห็น ของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ซึ่งวัดด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

6. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หมายถึง เนื้อหาสาระที่จัดให้มีใช้สอนในสถานศึกษาเป็นรายวิชาภาษาอังกฤษ ที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารแสวงหาความรู้ประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นรวมทั้งให้ความรู้ความเข้าใจและถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์

7. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการศึกษาจากสถานศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 12 คน ของโรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง ตำบลบางพลับ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง

8. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทำงานเป็นกลุ่มย่อย ๆ ผู้เรียนในกลุ่มมีระดับความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือพึ่งพากันและทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยกันมีความรับผิดชอบร่วมกัน

9. ความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง ความสอดคล้องในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญกับองค์ประกอบของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมาย

คำอธิบายรายวิชา หลักฐานร่องรอยที่แสดง วิธีวัดและประเมินผล แนวการจัดกิจกรรม โครงสร้าง ระยะเวลาเรียน และสื่อการเรียนรู้ ตามกระบวนการออกแบบย้อนกลับ วัดด้วย แบบสอบถามที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้น

10. ความเหมาะสมของเอกสารประกอบสาระเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง ความสอดคล้อง ในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ตามองค์ประกอบของเอกสารประกอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นใน ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ชิ้นงานหรือภาระงาน การประเมินผลการเรียน กิจกรรมการเรียนรู้และ สื่อการเรียนรู้ ในแบบวัดการจัดการเรียนรู้ ซึ่งวัดค่าด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

11. ผู้นำท้องถิ่น หมายถึง นายกเทศบาลตำบลโพธิ์ทองและผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 ตำบลบางพลับ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการออกแบบย้อนกลับที่สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษา สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในรายวิชาเพิ่มเติม
3. ผู้สอนสามารถนำไปพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นส่วนในการเสริมสร้างศักยภาพต่อการสอนโดยภาพรวม
4. นักเรียนที่เรียนสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น มีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ ในเรื่องท้องถิ่นในบ้านของตนเอง สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ เกิดความรัก ความภาคภูมิใจ และรู้คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข